

اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان مرکزی

آنغوزه چیست؟

آنغوزه یا آنغوزه از گیاهان دارویی مهم با خواص فراوان است

این گیاه از مناطق مدیترانه ای و آسیای مرکزی نشأت می گیرد، آنغوزه طعمی تلخ و زننده دارد و بوی نامطبوع آن نیز به دلیل وجود ترکیبات سولفوری آن می باشد

گیاهی است علفی چند ساله، ریشه آن کمی ضخیم و گوشتی، برگ‌های آن بسیار بریده و غباری، ساقه آن مجوف و گوشتی و بلندی آن تا ۲ متر

می‌باشد. گل‌های آن به رنگ زرد و به گروه چتر مانند در انتهای ساقه ظاهر می‌شود

آنغوزه در چند سال اولیه سن خود ساقه قابل رویتی ندارد و برگ‌های آن گسترده روی زمین است

آنغوزه در اراضی بایر و خشک و آهکی مناطق گرم آسیا می‌روید. بومی استپ‌های ایران و افغانستان است

گل‌های این گیاه زرد رنگ هستند و به صورت گل آذین چتری در انتهای ساقه قرار می‌گیرند

میوه‌ها دوفندقه‌ای، بیضی شکل و تقریباً مسطح می‌باشند که روی هر کدام پنج خط وجود دارد و کنارها ها بال مانند هستند

رنگ میوه‌ها قهوه‌ای تیره است

انواع گیاه آنغوزه

گیاه آنغوزه دو نوع بوده که یک نوع آن خوشبو و نوع دیگرش بد بو است و نوع بدبوی آن در ایران به دلیل مصرف درمانی کشت میشود

شیره آنغوزه

از تیغ زدن ریشه یا قسمت پایین ساقه یا قطع ساقه گیاه مولد ماده ای به نام اولئوگم رزین مشهور به آنغوزه از گیاه خارج می شود و در طول تابستان به دست می آید. آنغوزه ابتدا شیری رنگ است و مزه ای تند و تلخ و نیز بوی بد و متعفن دارد که تهوع آور است؛ به همین دلیل از قدیم به نام مدفوع شیطان معروف شده است

شیره آنغوزه دو صورت در بازار عرضه می شود

یک نوع را که آنغوزه اشکی گویند بسیار تمیز؛ بدون خاک و خاشاک و مرغوب است رنگ خارجی آن زرد مایل به قرمز یا قهوه ای و صاف و شفاف است. از نظر ابعاد در حد فندق یا کمی بزرگتر یا کوچکتر یا در ابعاد نخود است رنگ مقطع آن سفید است که در مجاورت هوا به سرعت اکسیده شده و تیره می شود نوع دیگر که در بازار عرضه می شود آنغوزه توده ای گفته می شود که با بی دقتی جمع آوری شده و مخلوط با خاک و خاشاک و برگ است و نامرغوب می باشد طعم آنغوزه گس در بعضی گونه ها تلخ و بویی شبیه بوی سیر، متعفن و خیلی تند دارد

ترکیبات آنغوزه

فرولیک اسید، آبله B و A نوع asaresinotannols آنغوزه 40 تا 64% رزین دارد که رزین دارای فرون و 4 ترکیب ناشناخته دیگر می شود. رزین تازه، سفید خاکستری است اما بعد از خشک شدن به رنگ کهربایی پررنگ در می آید. آنغوزه از 25% صمغ های درون زا و 10-17% اسانس شده است

خواص بی نظیر گیاه دارویی آنغوزه

برای کشتن کرم های داخل باغچه هنگام آبیاری مقداری آنغوزه را در پارچه ای گذاشته و داخل آب جلوی شیلنگ بگذارید

ادرار آور و ضد سوزش ادرار
است.

برطرف کننده بلغم است

هضم کننده غذا است

درمان کننده رماتیسم و نقرس و
سیاتیک است

برای درد کمر و مفاصل مفید است

درمان کننده امراض سینه از جمله
آسم است

دم کرده انجدان رومی تمیزکننده
خون کبد است

برای درمان تبها سودمند است

درمان کننده بواسیر

برای درمان ذات‌الریه، برونشیت و
سرفه و سرماخوردگی به کار می
رود.

کاهش دهنده فشار خون

و ...

روش مصرف آنغوزه

قسمت های مورد استفاده

ریشه، بخشهای سبز گیاه به عنوان سبزی خوردنی و بذر

روش مصرف این گیاه به صورت خوراکی، تنتور و بخور برای کمک به درمان احتقان بینی و برونشیت می‌باشد. صمغ پودر شده این گیاه روزانه 0.3 تا 1 گرم در 3 نوبت و به صورت تنتور نیز 2 تا 4 لیتر در روز، حب‌های 0.2 گرمی به تعداد 2 تا 5 عدد در روز

لطفاً حتماً برای مصرف تمام گیاهان دارویی با متخصص داروی گیاهی مشورت کنید

موارد منع مصرف: زنان باردار، زنان شیرده و کودکان

طرح درآمدزایی پرورش و کاشت آنغوزه

تنها راه تجدید حیات طبیعی گیاه آنغوزه از طریق تولید و پراکنش بذر است
بهترین زمان کاشت آنغوزه اواسط آذر تا اواسط دی ماه می‌باشد

خاکهای عمیق و غنی و همچنین مکانهای آفتابی برای کاشت آنغوزه مناسب است. بهترین و بیشترین رشد
را در خاکهایی عمیق و با زهکش مناسب دارد

گیاه از نظر نیاز به آب کم توقع است تنها با 0.1 نیاز آبی جو و یا گندم میتوان از زراعت آن بهره برد
مقاومت در برابر سرما (دماهای زیر 10-) و گرمای شدید و قابلیت ثمردهی بعد از یک دوره طولانی
خشکسالی

قابلیت کشت تلفیقی از خصوصیات دیگر این کشت این است که میتوان انرا با زیره سیاه که گیاهی پایا
است و یا قدومه شیرازی که گیاهی یکساله است به صرت تلفیقی کشت نمود و از هر دو کشت سود قابل
توجهی به دست آورد

به سبب اینکه شیره آنغوزه با انجام عملیاتی خاص از ریشه
گیاه استحصال می‌شود، گیاه بعد از بهره برداری از بین
می‌رود و به همین دلیل، همه ساله بهره برداران موظف
هستند که در همان سطحی که شیره آنغوزه برداشت می‌کنند
به همان میزان مبادرت به کاشت بذر کنند
محصولات تولیدشده از کاشت آنغوزه

اگر شما یک هکتار زمین را آنغوزه بکارید می‌توانید 4 محصول را تولید کنید

شیرابه آنغوزه: اصلی‌ترین و باارزش‌ترین محصول تولیدی شما شیره آنغوزه است که می‌تواند سودآوری
بسیار خوبی را برای کشاورز فراهم کند

برگ آنغوزه: برگ گیاه آنغوزه که بعد از برداشت خشک می‌شود و می‌تواند به‌عنوان داروی
ضد عفونی‌کننده دستگاه گوارش برای انسان و حیوان و همچنین طیور استفاده شود

برداشت آنغوزه: برداشت مخلوطی از شیرابه و لایه‌هایی از ساقه زیرزمینی که به آنغوزه معروف است و
کشورهایی با جامعه گیاه‌خوار به‌عنوان ادویه ضد نفخ از مشتریان پروپاقرص آن هستند

برداشت بذر: حداقل استفاده از آن گسترش رویشگاه‌هاست

انواع روشهای کاشت آنغوزه به کمک بذر

بهترین زمان کاشت بذر قبل از فصل بارندگی است

رطوبت لازم برای جوانه زنی: 60 – 70 درصد

دمای مناسب برای جوانه زنی: 15 – 12 درجه

کاشت مستقیم بذر

بذر را در گودال های که خراشی در محل چاله ها داده شده جهت کاشت آنگوزه استفاده کنید؛ و 3 تا 4 دانه بذر در آن کاشته و روی آن را به کمک خاک بپوشانید. خوبی این روش این است که چاله ها محل ذخیره آب بوده و رطوبت بیشتری در اختیار بذر و گیاه قرار می دهند.

بذر پاشی

این روش کاشت آنگوزه در زمینی انجام می شود که زیاد سفت نباشد و بذر باید به طور یکنواخت در سطح زمین پخش شود به صورتی که هم از تراکم بوته ها پس از سبز شدن جلوگیری شود، و هم اینکه خیلی تنگ کشت نشود

مراقبت و نگهداری از گیاه

بهتر است طی سه سال اول بعد از کاشت آنگوزه در اواخر ماه های فروردین، اردیبهشت و خرداد اقدام به حذف علف های هرز به روش مکانیکی کرده و توسط نیروی کارگری علف هرز داخل شیارهای کاشت و بین ردیف های کاشت را جهت جلوگیری از بروز رقابت حذف کرد.

- درست کردن مسیر جوی های کاشت جهت ذخیره بهتر آب باران برای رشد بهتر آنگوزه مؤثر می باشد.
- برگ های خشک شده گیاه آنگوزه در پایان سال زراعی را جمع نکنید؛ زیرا به جا گذاشتن آنها موجب افزایش ماده آلی خاک و نیز جلوگیری از فرسایش بادی و آبی خاک شده و به حفظ رطوبت خاک هم کمک می کند.

انواع محصول برداشتی از 1 کشت

از یک کشت چهار محصول متفاوت برداشت میشود

برداشت برگ: برگ گیاه پس از برداشت در سایه خشک میشود و به عنوان ضد عفونی کننده دستگاہ گوارش انسان، دام و طیور استفاده میشود.

برداشت شیرابه: شیرابه استحصالی آن که از اقلام ارز آور و صادراتی کم نظیر کشور به حساب می آید و در کشورهای پیشرفته بیش از 600 نوع دارو از آن میسازند

برداشت آنگوزه: برداشت مخلوطی از شیرابه و لایه هایی از ساقه زیر زمینی که به آنگوزه معروف است. و کشورهای با جامعه گیاه خوار به عنوان ادویه ضد نفخ از مشتریان پروپاقرص آن هستند

برداشت بذر: حداقل استفاده از آن گسترش رویشگاههاست

زمان برداشت آنگوزه (آنگوزه کشون)

آنگوزه کشون نوعی تیغ زدن گیاه برای استحصال صمغ یا شیرابه آن است که این عمل از اواخر بهار و قبل از خشک شدن گیاه در مراتع استان آغاز و تا اواخر تابستان ادامه دارد

فصل برداشت آنگوزه 3 تا 4 ماه طول می کشد

برداشت شیره انگوزه در سن 5 تا 7 سالگی گیاه و قبل از زمان گلدهی و بذرافشانی آن صورت می گیرد

در این مرحله بوته آنگوزه در انتهای ساقه بریده می شود (ضخامت برش باید به اندازه ضخامت یک برگه کاغذ باشد.) و پس از هر بار تیغ زدن شیرابه آن برداشت می شود و این کار در فصل برداشت 20 بار تکرار می شود

از هر بوته به طور متوسط 80 گرم صمغ برداشت و در هر هکتار چیزی حدود 150 کیلو شیره آنگوزه

وضعیت بازار آنگوزه

شیره تولیدی گیاه آنگوزه دارای خواص دارویی بسیاری است و بخش اعظم شیره تولید شده به کشورهای نظیر هند، کشورهای حوزه خلیج فارس و حتی کشورهای اروپایی صادر می شود و به همین دلیل این گیاه ارزآوری بالایی برای کشور دارد

کاشت آنگوزه علاوه بر مصرف دارویی و درمانی به حفاظت از مراتع و افزایش تولید و اشتغالزایی نیز کمک شایانی میکند

گیاه دارویی آنگوزه از گیاهان حفاظت شده و ارز آور است که کاشت، داشت و برداشت آن با مجوز رسمی انجام می شود

در سالیان اخیر به دلیل سود قابل ملاحظه حاصل از فروش صمغ، برداشت این گیاه از طبیعت به شدت افزایش یافته و نسل آن در معرض انقراض قرار گرفته است. بنابراین، از آنجایی که صمغ آنگوزه کاربرد زیادی در صنعت و پزشکی نوین دارد؛ از این رو پرورش و کاشت آنگوزه به صورت زراعی به توسعه صنعت گیاهان دارویی در ایران کمک میکند